

"Active Audiences" og "Activated Texts" står denne diskussion af TV-tekstens mulige åbenhed og flertydighed og publikums aktive rolle i centrum, mens kap. 7, 8 og 9 om "Intertextuality", "Narrative" og "Character Reading" omvendt fokuserer på genrer, fortælleformer og identifikationsstyper, der som overordnede strukturer "tvinger" seeren ind i bestemte roller og positioner. Dvs. at der i teksterne etableres signaler, der aktiverer indlærte, fælleskulturelle receptions-koder. Endelig diskuteres i kap. 10 og 11 spørgsmålet om køn og TV, både på produktions/tekst-siden og på receptionssiden, ligesom en række af de følgende kapitler, i forlængelse af psykoanalytisk inspirerede synsvinkler og Bakhtin, diskuterer TV-oplevelsen som en leg og en facination, der går på tværs af den ideologiske dimension.

I gennemgangen af disse centrale spørgsmål i moderne medieforskning viser Fiske sig som en belæst og velorienteret herre, der dygtigt refererer og sammenfatter de nyeste tendenser og synsvinkler. Men hans evne til at fastholde de originale begrebers skarphed, der hvor han forsøger at udvide dem eller føre dem fra et område og til et andet, og hans evne til at fastholde det kritiske helhedsperspektiv, både i analyser og sammenfatninger, er svingende.

Stærkt problematisk virker således hans forsøg på at overføre Barthes begreber om dels "plaisir" og "jouissance", og om "readerly" og "Writerly" tekst, kombineret med Ecos begreber om "open" og "closed" tekst til TV. Gennemgangen vrimler med besnærende, men falske analogier, og samtidig begår Fiske igen den grundlæggende fejl, at tale generelt og uspecifikt om TV-mediet, ved hjælp af begreber som primært udspringer af litterære og relativt tekstspecifikke analyser. Det begreb, han selv opfinder for at beskrive TV, og med hvilket han ønsker at tillægge TV både den ene og den anden side af de ovenfor anførte begreber, virker således som et rent tygge-

gummi-begreb, eller som et rent legitimationskneb, der skal gøre TV som sådant stuerent som venstrepopulistisk objekt. Begrebet hedder "polysemy", "disruption", "decentered", "semiotic power", m.v. som noget upræcise generaliseringer, der skal vise at selv om det kommercielle TV, som Fiske udelukkende taler om, også ifølge ham selv er klart indskrevet i en kapitalistisk konsum-ideologi, ja så er der ikke grænser for hvilke frigørende glæder og modstandspotentialer "folket" kan hente, især i amerikansk TV-fiktion.

Det er problematisk med disse generelle rehabiliteringer af TV og massekulturen, der blot er dårlige spejlbilleder af det modsatte: de abstrakte og elitære nedrakninger af TV og massekulturen. Der må i stedet tales konkret om forskellige TV-systemer og forskellige TV-produkter. Derfor bliver Fiskes bog også nemmest at forholde sig til og mest spændende, når han går ind i eksemplariske tekstanalyser. De gennemgående eksempler er amerikanske serier som A-Team, Cagney & Lacey", "Dallas", "Hart to Hart", "Hill Street Blues", "Miami Vice", og så Madonnas forskellige video-produkter. Og her er der stof at hente til videre arbejde, men samtidig bryder den postmoderne skizofreni stedvis ud i lys lue.

Jeg har forsøgt at sammenlæse de analyser der bliver til stykkevis bogen igennem af henholdsvis Cagney & Lacey og Miami Vice. Analysen af Cagney & Lacey forekommer solid og perspektivrig. Der argumenteres godt og på alle niveauer for hvordan denne tekst fremtræder som en progressiv tekst. Det vises hvordan en modificeret feministisk diskurs ses i konstant spænding mod en dominerende patriarkalsk ideologi. Og det vises også hvordan dette i det æstetiske ytrer sig ved både genreblandinger og genrebrud, og ved spil på både etablerede kønskoder, narrative koder og ideologiske mønstre. Samtidig går han flere forskellige steder konkret fra tekstanalysen til overvejelser over hvordan

forskellige aflæsninger er mulige i forhold til konkrete tekst-eksempler, ofte belagt med inddragelse af citater fra det Fiske kalder sekundære og tertiære tekster, dvs. journalistiske aflejringer omkring teksten og skriftlige læserreaktioner.

Man kan diskutere detaljer i Fiskes analyse af denne serie, men ikke dens grundighed og kritiske potenti-ale, samt dens vellykkede kombination af tekst- og receptionsapproach. Det samme kan ikke siges om Miami Vice-analysen, der totalt falder i den legitimerende og postmoderne grøft. Serien læses som et hyperrealistisk image, som spektakulær stil og look, og netop denne postmoderne konsum-æstetik læser Fiske så som kernen i modstanden mod den ideologi, som den salgs normalt bærer. Den urbane stils postmoderne sprog, som det dyrkes i serien, ser han som essentielt demokratiske. Dvs. her forsvinder modsætningerne og den kritiske dialektik pludselig ud af analysen, som reducerer teksten til sin æstetik.

Der er noget "trendy" og konjunktur-bevidst over Fiskes sammenfattende bud på analyse af TV. Men under overfladen af en besnærende, sammenhængende og moderniseret kritisk teori stikker både begreber og analyser ofte i mange, modsætningsfyldte retninger, og selvom jeg ikke mener, alt hvad postmodernisterne prædiker er tom snak, så er der for meget af deres tåge i bogen. Sammenfattende som kort brugsanvisning for Fiskes bog vil jeg da sige: anbefales som stimulans og igangsætter, men bør nydes i små doser under kritisk kontrol, idet postmoderne bivirkninger ikke kan afvises.

Oluf Danielsen: Folkeskolen og gymnasiet on line - om brugen af informationsbaser i undervisningen. TELUS rapport nr. 10, december 1987, 44 s., kr. 40,-. Rapporten kan købes på: Institut for Samfundsfag, Danmarks Tekniske Højskole, Bygning 301, 2, 2800 Lyngby.

Anmeldt af: Janni Nielsen, Danmarks Lærerhøjskole

Danielsen starter med en redegørelse for telekommunikation og forskellige informationsbaser, og han påpeger allerede indledningsvis problemet med undervisningsmæssigt relevant indhold i disse baser.

Til belysning heraf, fremlægger han en klar og præcis skelnen mellem to former for undervisningsprogrammel: værktøjsprogrammer hhv. medieorienterede programmer. Værktøjsprogrammer er f.eks. tekstbehandling, databaser m.m. Her gælder, at det faglige indhold ikke er indeholdt i programmellet, og dette giver læreren pædagogisk og indholdsmæssig handlefrihed, ligesom eleverne tildeles en aktiv rolle mht. fremskaffelse af viden, og egne produktive erfaringer er væsentlige. Her over for står medieprogrammel, som på forhånd er fyldt op med fagligt indhold fra programproducentens side, og hermed er lærernes handlefrihed og det pædagogiske handlerum rammesat. Ligeledes er problemer defineret på forhånd, eleverne skal blot svare, og her stilles ikke krav om erfaringstilegnelse.

Danielsen rejser, på denne baggrund, spørgsmålet om hvad det er for nogle almene kvalifikationer der er nødvendige indenfor informationsområdet. Her skelner han mellem information-literacy, dvs. færdigheder i og evnen

til at søge informationer, hvor, hvordan etc. - og så viden, dvs. hvordan de informationer der hentes frem, gennem kollektiv og individuel forarbejdning, bliver fordøjet, og kommer til at udgøre en del af vidensbasen hos den enkelte.

Herved rører Danielsen ved hvad der er centralt i lærerprocesser. At lære er ikke blot at kunne hente informationer frem, evt. nikke genkendende til dem. At (ud)danne sig, dvs. til egne sig viden og udvikle færdigheder, m.a.o. erkendelse, er både en kollektiv og i sidste ende en individuel arbejdsproces. Ingen kan erkende for andre. For at de informationer vi informeres om på skærmen, kan blive til viden, må de behandles, diskuteres, vendes, afprøves, og væsentligst fordøjes af den enkelte.

I rapporten gennemgår Danielsen også en del af de forsøgsarbejder der har foregået på folkeskoler og på gymnasier. Han viser, at disse to forskellige skoleformer har forskellig opfattelse af brugen af informationsbaser i den daglige undervisning. For gymnasiet betyder brugen af både lærere og elever har fagligt pædagogisk udbytte af brugen af f.eks. Poltxt. For folkeskolen er det lærere og skolebibliotekarer der har fagligt pædagogisk udbytte, mens det er mere tvivlsomt om eleverne har det.

Endelig viser han, at der - ud over de ovennævnte begrænsninger - ligger en omfattende økonomisk begrænsning for brugen af professionelle baser. Han påpeger at denne især bliver vigtig at overvinde.

Danielsens rapport er væsentlig, fordi han med sin klare skelnen mellem det forskellige programmel, samt sin skelnen mellem informationer og viden, peger på en række problemer, men samtidig åbner op for en bevidst pædagogisk brug af informationsbaser. Den kan med udbytte læses, ikke kun af lærere, men også af forskere, administratorer, programudviklere m.m., der interesserer sig for informationsbaser og telekommunikation i undervisningen.

Peder Grøngaard: Det danske TV-spil. Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 1988, 430 s., kr. 298,-.

Anmeldt af: Kaare Schmidt, Institut for film, TV og kommunikation, Københavns Universitet.

Dansk TV-dramatik lever en sær skyggetilværelse. Som TV dukker det op en tilfældig aften og forsvinder igen uden at sætte sig andre spor end avisernes anmeldelser. Som dramatik er det den dyreste form for TV-produktion og derfor åben for den internationale markedsmekanisme: det importerede er billigt at købe, fordi det sælges mange steder, det lokale begrænses af sit lille marked. Fiktion er populært, men dansk TV-dramatik er det sjældent. Hvorfor?

Sammenlign med dansk film. I gamle dage dækkede danske film omkring 5% af udbuddet og omkring 35% af publikum. Folkekomedier fra Morten Korch til Dirch Passer konkurrerede ikke direkte med dyre udenlandske underholdningsfilm, men levede højt på sin folkelig danskhed, det som kritikerne fandt plat ud over alle grænser. I dag, hvor filmene laves med statsstøtte og deraf følgende kvalitetskrav, er de blevet seriøse. Og har mistet det store publikum.

Det store publikum finder den folkelige danskhed i TVs har-vi-det-ikke-morsomt varieteshows, quizer og bingo, der siden 50'ernes Kvit eller dobbelt og lignende har udfoldet sig tilsvarende forkættet som de gamle danske film - som det populære danske modspil til den importerede underholdningsdramatik i serieform. Den danske TV-dramatik har til gengæld altid været underlagt statsmonopolets krav om kvalitet og seriøsitet, bortset fra komedieserierne, som regnes til den lette ende og har hjemme i underholdnings- og provinsafdeling.

Enkeltstående dramatik og føljetoner er primært teaterafdelingens gebet i DR.

Seriøsiteten motiverer dagbladsanmeldelserne, som dog ofte afspejler forvirring. Teateranmeldere savner teatrets rum for skuespillerne, filmanmeldere savner filmens billedsprog, litteraturanmeldere savner litteraturens dybder, TV-anmeldere henviser til de andre. Alt dette savnes også i de importerede serier, men de tages ikke seriøst. TV-forskere tager Dallas seriøst og overlader den seriøse TV-dramatik til teaterforskere m.v. Filmforskeren Peter Schepelern har i et af de få skrifter om sagen dette råd til TV-Teatret: la' vær'! (Sekvens 1986). Litteraturforskeren John Christian Jørgensen mener i en anmeldelse i Levende Billeder af Peder Grøngaards aktuelle bog om det danske TV-spil, at Grøngaard holder sig for meget til filmens vurderingskriterier.

Grøngaard har tidligere skrevet to bøger om film, "Chabrols filmkunst" (77) og "Fra Eisenstein til Truffaut. Teorier om filmen som kunstart" (81). Med dem i hånden er jeg fristet til at returnere sorteper til litteraturforskningen eller hvem der ellers vil tage ansvaret. Det samme gælder bogen om "Det danske TV-spil" (88).

Mens den store verden passerede forbi, har seriøs dansk TV-dramatik stædigt holdt fast i den seriøse teatertradition og så forsøgt at få TV-teknikken til at makke ret. TV-teater, forstået som TV-versioner af mere eller mindre klassiske teaterstykker, var enerådende i 50'erne, blev sekundære men fortsat væsentlige i 60'erne og 70'erne, og ser nu ud til at skulle dække ca. halvdelen af udbuddet. I 60'erne vandt det originale, dansk forfattede TV-spil frem, og Panduro blev hyladet. I 80'erne fik filmfolk chancen med TV-film, der forsøgte at bruge billederne til mere end en registrering af, hvad der foregik foran kameraet.

Grøngaard holder sig til det originale, forstået som det dansk forfattede. Det er en litterær afgrænsning, både en dansk teateropsætning og en dansk film er danske selv om de evt. har et udenlandsk forlæg. Så historien, der berettes, er forfatterernes, og de 330 siders kronologiske gennemgang af TV-spil efter TV-spil er traditionelle indholdsanalyser, kommenterede handlingsreferater med forsøg på indkredsning af tematiske universer, afstikkere til dramaturgien (det TV-specifikke?) og kulinariske sløjfer om billeder og sådan noget, der formentlig gør det ud for æstetik. Der gives karakterer i ét væk men savnes mere overordnede vurderinger, som kunne afdække noget om genren og mediet - og dermed sige noget fundamentalt om berettigelsen af en genre, der er dyr i drift, kulturpolitisk central, og som alligevel frustrerer både forfatterne, som går på TV-kurser, TV-teknikerne, som ikke er vant til den omstændelige arbejdsgang, anmelderne, som synes det er for dårligt, seerne, som keder sig, og forskerne, som lader det ligge, fordi seerne gør det.

Kort sagt, en af de få, som tilsyneladende ikke er ked af det, er Peder Grøngaard, der har gennemset det alt sammen, selv om han dog ikke gennemgår det alt sammen (og hvorfor ikke?). Bogen er "Tilegnet TV-teaterafdelingen med tak for mange gode timer foran skærmen", han har fået al mulig opbakning fra afdelingen og har også afgrænset sig til dens programmer, selv om Kultur-, Provins- og Underholdningsafdelingerne faktisk også har lavet dansk forfattet dramatik. Udeladelse af føljetoner sørger også for, at Underholdningsafdelingens Matador kan forbigås uden at stille spørgsmål til afgrænsningen til Teaterafdelingen. Der står næppe ét ord, som Teaterafdelingen ikke kan være tilfreds med.

"Hvor gik mediekritikken hen, da den gik ud?", spørger Frands Mortensen i en artikel i Bogens verden (genoptrykt i SMID-nyt 3/1988) - "Det var DR og DR's kulturradikale tradition, man